

УДК 611-051(477)(092)(045)

Анатолій Павлович Кризь-Пугач

Медична громада та ортопедична спільнота України зазнали тяжкої втрати. 2 серпня 2015 року на 79 році пішов із життя професор Анатолій Павлович Кризь-Пугач — лікар з великої букви, талановитий вчений ортопед-травматолог, чудова людина, вчитель із добрим ширим серцем, який все своє життя присвятив розвитку медичної науки, лікуванню хворих та підготовці учнів.

Анатолій Павлович народився 24 вересня 1936 р. у селищі Прислuch Полонського району Хмельницької області в сім'ї хліборобів. У 1944 р. його батько загинув у боях під Проскуровом. Мати залишилася з трьома малолітніми дітьми. Тяжке повоєнне лихоліття змусило хлопчика взяти на себе батькові обов'язки в домашньому господарстві та поєднувати їх з навчанням.

Після закінчення сьомого класу (1950 р.) він вступив до Житомирської фельдшерсько-акушерської школи (нині Житомирський медичний коледж), з відзнакою закінчив її і в 1954 р. без екзаменів його зарахували студентом Вінницького медінституту ім. М. І. Пирогова. За відмінне навчання та активну громадську діяльність (був секретарем комсомольського бюро курсу, членом комсомольського комітету інституту) юнакові призначили персональну (Сталінську) стипендію. Після закінчення з відзнакою інституту в 1960 р. він поступив

в аспірантуру на кафедру анатомії цього ж вишу. Згодом працював заступником головного лікаря і травматологом Гайсинської центральної районної лікарні Вінницької області (1963–1965 рр.).

З 1965 р. науково-практична та громадська діяльність А. П. Кризя-Пугача пов'язана з Українським НДІ травматології та ортопедії. Особиста організованість, дисциплінованість, надзвичайна працездатність допомогли йому пройти шлях від клінічного ординатора, молодшого та старшого наукового співробітника, ученого секретаря інституту до керівника клініки травматології та ортопедії дитячого й підліткового віку, яку він очолював у 1981–2006 рр., і в якій до 2015 р. працював науковим консультантом.

Анатолій Павлович успішно захистив кандидатську дисертацію «Про формування кісткових структур довгих трубчастих кісток верхньої кінцівки та значення їх деяких особливостей у травматологічній практиці» (1966 р.), а в 1978 р. — докторську «Деформівний коксартроз у дітей та підлітків», у 1992 р. він отримав звання професора.

Результатом наукових досліджень вченого стало створення та впровадження в клінічну практику концепції профілактики дитячого травматизму та експертизи дитячої інвалідності, удосконалення методів лікування переломів кісток й осьових деформацій верхніх і нижніх кінцівок вродженої та набутої етіології, ниркової остеодистрофії, фіброзної дисплазії, солітарних та аневризмальних кісткових кист, недосконалого остеогенезу тощо.

Під керівництвом Анатолія Павловича досліджено вплив несприятливих екологічних факторів довкілля на виникнення й перебіг вроджених і набутих захворювань опорно-рухової системи, дегенеративно-дистрофічні ураження суглобів у дітей та підлітків, системні диспластичні та пухлиноподібні захворювання кісток, пологові ушкодження немовлят тощо.

Уперше на теренах СНД він почав вивчати остеопенію та остеопороз у дітей, обґрунтував принципи діагностики та схеми профілактики порушень структурно-функціонального стану кісткової тканини.

А. П. Кризь-Пугач був одним з ініціаторів застосування у разі пухлиноподібних диспластичних

уражень та доброякісних пухлин керамічного гідроксилатапиту для пластики післяопераційних дефектів кісток.

Анатолій Павлович — засновник Українського центру ортопедії та травматології дитячого й підліткового віку, під його керівництвом в Україні створено першу лабораторію ультразвукового обстеження кульшового суглоба дітей, впроваджено неінвазивний метод ранньої діагностики дисплазії кульшового суглоба.

Протягом 20 років А. П. Крись-Пугач проводив велику громадську роботу як головний дитячий ортопед-травматолог МОЗ України та приділяв велику увагу організації вдосконалення дитячої ортопедо-травматологічної служби, підготовці кадрів та впровадженню новітніх наукових розробок у практичну діяльність.

Анатолій Павлович організував бригадні виїзди інститутських фахівців з дитячої ортопедії до обласних центрів для проведення науково-практичних конференцій з актуальних питань раннього виявлення вроджених та набутих захворювань опорно-рухової системи в дітей, показових операцій, де, зокрема, звертали увагу на профілактику та лікування пологового паралічу верхньої кінцівки. До участі в таких конференціях, крім ортопедів-травматологів, запрошували акушерів, невропатологів, педіатрів, дитячих хірургів.

Науковий доробок А. П. Крись-Пугача нараховує понад 560 наукових праць, у тому числі 8 монографій, 14 методичних рекомендацій, 12 авторських свідоцтв, 6 патентів України. Під його керівництвом виконано та захищено 6 докторських та 24 кандидатських дисертацій.

За своє життя А. П. Крись-Пугач прооперував понад три тисячі дітей та підлітків з тяжкими ураженнями опорно-рухової системи. У 1995 р. Указом Президента України Анатолію Павловичу Крисю-

Пугачу присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».

Анатолій Павлович працював членом редакційних колегій наукових журналів «Ортопедия, травматология и протезирование», «Вісник ортопедії, травматології та протезування», «Дитяча хірургія» і «Травма». Багато років він був експертом ВАК України, членом президії правління Всеукраїнського наукового товариства ортопедів-травматологів, входив до атестаційної комісії МОЗ України, був науковим експертом Вченої ради МОЗ України, членом Міжнародного товариства ортопедів-травматологів (SICOT), Американської академії ортопедів-хірургів (AOOS). Він брав активну участь у роботі конференцій у Берліні, Дрездені, Лейпцигу, Грайсвальді, Мюнхені, Сан-Франциско та конгресу SICOT у Парижі.

В людській пам'яті Анатолій Павлович залишиться прекрасним вченим, хірургом і чудовим сім'янином. До учнів та колег Анатолій Павлович також ставився, як до рідних та вважав колектив своєю родиною, завжди прагнув допомогти. Колектив він вважав своєю другою родиною. Колеги та учні назавжди запам'ятають професора Крись-Пугача А. П. не тільки людиною, яка щиро ділилася своїми фаховими знаннями, а й навчала їх понад усе любити рідну Україну, знати мову та вивчати історію своєї держави.

Світла пам'ять про Анатолія Павловича — видатного вченого та організатора, доброго, чуйного, вдумливого лікаря, висококваліфікованого дитячого ортопеда-травматолога, хірурга із золотими руками, мудрого педагога, великого патріота рідної України та яскравої особистості назавжди залишиться в серцях колег, численних учнів, вдячних пацієнтів. Життя Анатолія Павловича є взірцем вірного служіння своїй країні, медицині, ортопедичній науці та людям.

ВГО «Українська асоціація ортопедів-травматологів»

Колектив ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України»

Колектив ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України»

Редакційна колегія журналу «Ортопедия, травматология и протезирование»